

Sperwerbezoek

Yvonne van de Pitte

Al meer dan 50 jaar woon ik in Wassenaar-Zuid, in een vrijstaand huisje met een kleine tuin, gelegen aan de groene grens van het dorp, vlak achter een oude Romeinse weg die het buurtje scheidt van duinen en zee. Deze kaarsrechte, smalle weg loopt langs weilanden, waar destijds meerdere boerderijen stonden en ook landgoederen omgeven door bossen en waterpartijen. En die landgoederen grenzen weer aan de duinen van de Waalsdorpervlakke en Meyendel. Een van de dichtsbijzijnde landgoederen is Voorlinden, op ongeveer vijf minuten fietsafstand van mijn huis, en dat is een uniek gebied met een grote diversiteit aan landschap en ook aan flora en fauna. Vele jaren was ik daar vogelwachter voor de Haagse Vogelbescherming, een heerlijke tijd waar ik veel mooie herinneringen aan bewaar.

Vanwege dat sterk gevarieerde landschap broeden er ook vele soorten vogels in Voorlinden, waaronder roofvogels, zoals buizerd, boom- en torenvalk. Zoals bijna overal in Nederland zijn deze twee valkensoorten in Voorlinden als broedvogel verdwenen. Maar die valken waren destijds wél geregeld in en boven mijn buurt te zien en nu al heel lang niet meer. In die tijd zag ik nog geregeld grote aantallen huis-, boeren-, en gierzwaluwen op insectenjacht hoog in de lucht, dikwijls vergezeld door hun sierlijke satelliet, de boomvalk. Ik herinner me zelfs dat ik een prooi-overdracht waarnam vlak boven mijn huis. En ooit was een torenvalk tegen mijn keukenraam gevlogen; die heeft een poosje in de schuur gelegen in een kartonnen doos om bij te komen.

Maar dit is inmiddels lang geleden en de enige roofvogels die ik tegenwoordig regelmatig zie zijn overvliegende, op de thermiek zwevende, buizerds en snelle sperwers op jacht naar prooi. Met een beetje geluk zijn ze bij mij op het juiste adres. Al vele jaren voer ik de vogels die mijn tuin bezoeken. Die trekken hongerige familieleden aan zodat er, vooral bij voedselschaarste, grote aantallen gegadigden zijn voor het voer. Tegenwoordig bestaat dat uit vetbollen en zonnebloemkernen. Deze trekken vooral pimpel- en koolmezen en vinken aan en bij echt winters weer ook staart- en kuifmeesjes. De silo's hangen aan een paal langs de rechterkant van een pad in de voortuin én aan een pergola in de achtertuin. Het voordeel van deze plekken is dat er aan de andere kant van het pad een dichtbegroeide klimopheg groeit. Ideaal voor een schuw vogeltje om zijn beurt af te wachten én ideaal om bij onraad snel in weg te duiken en helemaal te verdwijnen.

In de zomer broeden er, al zo lang ik mij kan herinneren, meerdere paartjes spreeuwen onder de dakpannen van mijn burens en soms in een nestkast in mijn tuin. Dat geeft veel vliegverkeer als tijdens de broedtijd de spreeuwenpaartjes af- en aanvliegen om de jonkies te voeren. Lang geleden, toen er soms wel vijf paar spreeuwen

broedden, bleven de jonkies na het uitvliegen altijd enkele dagen hangen in mijn naaste omgeving. Ze foerageerden soms op het grasveldje en fladderden rond in een berkenboom en in hoge struiken achterin mijn tuin. Een hachelijke periode in een spreuwenleven.

Zo is er in zomer en winter altijd wel vogelverkeer in mijn tuin en dit zal de grotere en sterkere soortgenoten, zoals roofvogels, die zich op enige afstand of hoog in de lucht bevinden, niet zijn ontgaan. Ook zij hebben honger en zoeken gretig naar een voedzame maaltijd. Het lijkt erop dat ze hier een plek hebben gesignaleerd die nader onderzoek waard is. Ontelbare keren heb ik een sperwer in snelle vlucht langs het tuinpad zien scheren in een poging een van de vele foeragerende meesjes te slaan. Maar ik heb de sperwer nooit echt een vogel zien vangen, waarschijnlijk omdat de potentiële prooien hem of haar nét iets te snel af waren en prompt in de dichte klimopheg wegdoken maar misschien ook doordat het mij vanwege de snelheid gewoon is ontgaan. Ook herinner ik me een sperwer die geduldig een poos op het tuinhek zat te posten in afwachting van bezoekers aan het voer. Maar de vogeltjes lieten zich niet zien en na enige tijd droop de sperwer af, nog even hongerig als hij was gekomen. Toch wel sneu, al die moeite voor niets.

Een jonge spreeuw bovenin een boom is natuurlijk een heel ander verhaal. Ik herinner me dat een jonkie, dat zich met enige leeftijdgenoten ophield in de top van een berkenboom, door een sperwer werd geslagen. Deze gebeurtenis veroorzaakte grote paniek en commotie onder die kleine spreuwen-gemeenschap. Er werd druk heen en weer gevlogen en luid gekrijs en het heeft heel lang geduurd voor het gefladder en geschreeuw ophield en de gemoederen weer een beetje tot rust waren gekomen. Maar het is ook niet niks als een van je jonkies, die je met zoveel zorg en inspanning hebt grootgebracht, onder je ogen door zo'n felle rover wordt geslagen en gedood. Ook op mij heeft dat veel indruk gemaakt, want ik heb een band met die spreuwtjes en leef met ze mee.

Zo'n roofvogelbezoek is niet alleen voor de vogels maar ook voor mij altijd weer een complete verrassing. Alhoewel het me nooit verveelt om naar al die bekende 'tuin'vogels te kijken, waaronder zich soms ook een bijzondere bevindt, zoals een goudvink of een grauwe vliegenvanger, is het onverwachte bezoek van een roofvogel een heel ander soort ervaring. Het confronteert me met het feit dat dit kleine stukje grond niet alleen aantrekkelijk is voor het hongerige kleine spul, maar ook voor hun grotere, hongerige verre verwanten en dat het deel uitmaakt van een veel grotere biotoop dan ik beseft. Het speet me dat ik nooit de kans had gekregen zo'n sperwerbezoek op de gevoelige plaat vast te leggen zodat ik de beelden later nog eens kon bekijken en er opnieuw van genieten.

Maar afgelopen zomer, op 2 augustus 2018, kreeg ik die kans... Ik was bezig in de keuken. Ik heb daar zicht op één silo met zonnabloemkernen en één met vetbollen, die vrijwel constant bezocht worden door meesjes en vinken. Ook heb ik zicht op

een met rozen begroeide pergola, waar veel vogels tussen het beschermende blad wachten op een geschikt moment voor een bezoekje aan het voer. Plotseling, in een flits, zag ik dat alle vogeltjes tegelijkertijd wegvlogen. Wat was er aan de hand? Groot alarm? Toen ik naar buiten keek zag ik waarom. Op de pergola waren twee vogels neergestreken, een ekster en een onbekende vogel. Tussen het groene blad schemerden roestbruine kleuren. Ik dacht even aan een roofvogel. Een torenvalk? Maar dat leek me onwaarschijnlijk en toen bedacht ik me dat het wel eens een sperwer zou kunnen zijn. Ik was totaal verrast en heel benieuwd of mijn vermoeden klopte. De vogel zat aan mijn kant van de pergola en ik kon hem vrij goed zien. Ik keek lang en intensief, zodat ik zeker was dat ik me niet vergiste. Hij leek opvallend klein, maar de kleuren van zijn verenkleed en zijn gestalte bevestigden mijn vermoeden. Het was zonder enige twijfel een mannetje sperwer! Ik wilde dit bijzondere moment helemaal in mij opnemen en niet direct naar mijn camera grijpen en het risico lopen dat ik die mooie roofvogel meteen en voor eeuwig uit het oog zou verliezen. Maar er was geen twijfel mogelijk. Daar, op mijn pergola, zat inderdaad een prachtig sperwermannetje! Hij was kleiner dan ik had verwacht. Van dichtbij kon ik zijn fluweelgrijze vleugels en de opvallende gebandeerde borst en broek goed zien. Het klopte helemaal: alles precies zoals in de vogelgids, ook dat opvallende goudkleurige priemende oog! Ik bleef kijken want ik verwachtte dat hij ieder moment weer weg zou vliegen.

Het mannetje sperwer op de schutting, geflankeerd door een ekster, Wassenaar, 2 augustus 2018 (Foto: Yvonne van de Pitte). *Adult male Sparrowhawk visiting garden in Wassenaar, flanked by Magpie, 2 August 2018.*

Aan de andere kant van de pergola zat nóg zo'n rover: de ekster. Wát een contrast! De bonte ekster, met zijn prominente zwarte snavel, leek zwaargebouwd en log naast die ranke, in camouflage gehulde gestalte van de sperwer met zijn kleine kop, geel spiedend oog, korte gekromde snavel en hoge gele poten, gewapend met scherpe klauwen waarmee hij zich nu vastgreep aan de pergola. Op en top een roofvogel en zomaar te gast in mijn tuin! Maar mijn geluk was nog niet ten einde. Nadat ik dit plaatje zorgvuldig in mijn hoofd had geprent en opgeslagen, pakte ik mijn camera en maakte hem gereed voor gebruik. De sperwer zat er nog steeds en gaf mij de kans om snel meerdere foto's te nemen. Toen vloog hij plotseling weg en was hij verdwenen. Zonder prooi en met een lege maag. De ekster is nog enige tijd blijven zitten. Het viel mij trouwens op dat beide vogels totaal niet op elkaar reageerden. Was het toeval dat ze tegelijk arriveerden? Daar kan je alleen maar naar gissen.

Na het vertrek van die beangstigende roofvogel kwamen alle meesjes weer snel tevoorschijn. Hun eetlust had niet geleden onder de spanning en ze zetten hun maaltijd voort alsof er niets gebeurd was. Behalve een prachtige ervaring, waarvan ik nu ook een zichtbaar bewijs bezit, heeft het mij ook aan het denken gezet. Ik vraag me af over wiens voeding ik mij eigenlijk meer zorgen moet maken. Die van de allerkleinste, zogenaamd kwetsbare vogeltjes, of die van de grotere en sterkere zoals de roofvogels van wie de pogingen om iets eetbaars te vangen zo vaak op niets uitlopen en die bovendien voortdurend worden belaagd en vervolgd door kauwen en andere concurrenten, ook door de mens.

Want ik weet heel zeker dat er bij al die drukbezochte en rijk gesorteerde dierenspeciaalzaken geen enkele plek is gereserveerd voor roofvogels in hongersnood. Die zoeken het zelf maar uit en dat valt lang niet altijd mee.

Adres: Binnenweg 13, 2244 BA Wassenaar.